

KAKS URMAS LIIVAKASTIS: Märtsis esietendub Rakvere teatri väikeses saalis **Urmas Vadi** autorilavastus "Lasteaed". Urmas Vadiga vestles "Lasteaiast", elust ja mängust **Urmas Lennuk**. Lasteaias on peaaegu kõik käinud, aga kui sünnivad lapsed, oled teise ringiga tagasi. Lähed keema ja kettasse mingite väga väikeste asjade peale, kui keegi hakkab koosolekul rääkima, et mida jõulupaki sisse panna, kas komm või raamatuke! Selle arutamine ajab inimesed nii pöördesse, et minnakse isiklikuks ja vastikuks ja õhk on kohati nii paks, et lõika või noaga. Otsekohe on selline isiklik värk.

Urmas Vadi teeb Rakveres lasteaeda

Urmas Lennuk: Näidend "Lasteaed" on tekstina väga lahtine mäng, kus tegelasteks nii lapsed kui täiskasvanud, kõik muidugi lasteaiaiga seotud. Kokku lausa 22 erinevat tegelast. Kuidas sellisel suurel seltskonnal silma peal hoida? On sul mingid prototüübid või varieerid isiklike seiku elust?
Urmas Vadi: Näidendis on tõesti ka mingisugused olukorrad, mida olen ise läbi elanud või millesse sattunud – või mille sisse end ette kujutanud. Elad ja elad ja siis muudkui kogud endale mingeid loomakesi, kolleksioneerid juhtumisi ja inimtüüpe, ja kui tarvis, võtad nad taskust välja, laotad laiali. Niimoodi ma oma tekste kirjutangi.

U.L: Aga kas sa märkmeid teed?

U.V: Inimesi ei märgi küll üles, nad tulevad ise meelde. Kunagi hakkasin kirjutama sellist raamatut nagu "Elu mõttetusest" ega tahtnud midagi pikka, pigem selliseid lühikesi miniatuure. Seda kirjutades ma avastasingi, et elus juhtub pidevalt naljakaid-lollakaid seiku, ja lihtsalt kirjeldasin neid. Lõpuks saingi enam-vähem pool raamatut sellistest seikadest kokku.

Aga muidu ma tüüpe eraldi üles tähendada ei armasta. Need tulevad salvest. Ikka oled ju elanud ja kohanud erinevaid inimesi. Elu on sageli huvitavam ja rikkam kui fantaasia.

U.L: Aga seigid? Tavaliselt tuleb palju mõtteid poes, bussis või teatris, kohvikus. Mina ise märgin need siis süles, muidu ei tule vajalikul hetkel meelde.

U.V: Jah, seiku ja mõtteid loomulikult. Aga tegelastega ma nii ei tee. Tegelasid on lihtne leida – vaata aknast välja ja juba nad tulevadki sinu juurde.

U.L: Kuidas sul endal lasteaiaga läbisaamine on? Selles näidendis on kaunis elulised suhted nii laste kui lapsevanemate vahel, mis omakorda põimuvad.

U.V: Ma olen olnud aasta või paar isegi lasteaias hoolekogus. Ja kuna mu enda kolm last on ka kõik lasteaias käinud, siis sellega on hästi vastakad tunded. Ühelt poolt oli seal lapsena tore mängida ja olla, ehkki magamine mulle ei meeldinud. Samuti oli seal üks suurem poiss, kes kiusas kogu aeg – ebameeldivaid asju mäletad ju ikka.

Aga ühel hetkel oled sa äkki ringiga lapsevanemana tagasi sealsamas lasteaias. Mõned asjad on muutunud, aga olemus on lasteaias sama. Mis käivitaski mind ennast selle kirjutamisel – samamoodi lähed keema ja kettasse mingite väga väikeste asjade peale, kui keegi hakkab koosolekul rääkima, et mida jõulupaki sisse panna, kas komm või raamatuke! Selle arutamine ajab inimesed nii pöördesse, et minnakse isiklikuks ja vastikuks ja õhk on kohati nii paks, et lõika või noaga. Otsekohe on selline isiklik värk.

Elus ongi nagu mingid teatud ruumid või olukorrad, mis on kuidagi nii laetud. Näiteks korteriühistu koosolek on kindlasti koht, kus inimesed ei saa jätta ennast tagasi hoidmata. Ja lasteaias on ka kummalisel kombel selline kuum koht.

U.L: Lõpuks on tegemist ju lastega, kes on meile väga tähtsad. Nagu ühistukoosolekul võideldakse sageli oma kodu eest. Eks need on meile eestlastena siis ikkagi olulised asjad veel, mis on iseenesest armas.

U.V: Jah. Oleme kõik vaid inimesed, kes tahavad parimat. Lihtsalt alati ei tule välja.

U.L: Pille Jänes on kunstnikuna "Lasteaeda" loonud äärmiselt põnevad kostüümid. Proovidega alustatakse teatris varem ja tegelased võtavad näitlejatel juba vormi ja kuju, kui kostüümid ja dekoratsiooni detailid hakkavad proovisaali jõudma. Näitlejatel oli kuulda, et kostüümid väga meeldisid ja nendega on väga lõbus. Ma käisin ise ka vaatamas ja nende väljanägemine on ikka väga õnnestunud. Kas need kostüümid proovisaali jõudes tegelasi ümber kujundama ei hakanud?

U.V: Ei, nad on andnud meile just seda hoogu, mida meil vaja! Need on tegelikult laste kombekad, millega nad ringi sebevad ühes stseenis... Ja need on jälle ühed toredad asjad seal lasteaias.

Kui ma ise mõtlen tagasi lasteaias peale, siis meenub just kulgemine sinna. Läbi pimeduse. Lavastuses ongi need tegelased nagu mingid tähekesed kombedes, nagu mingid pallid või Michelini mehikesed, keda veetakse läbi hommikupimeduse, kuhugi lasteaias. See oligi see teine tugev tunne, mille pealt ma "Lasteaeda" kirjutama hakkasin. Tunne, et keset ööd kistakse sind unisena soojast voodist välja, pakitakse kombesse ja keegi veab sind kuhugi... Lasteaeda.

Need kostüümid peaksid seda suurt segadust toetama, mis neis lastes tegelikult valitseb. Momen dil on need meil küll vaid ühes stseenis, aga need meeldivad meile ja me proovime neid rohkem kasutada. Näitlejad juba ütlesid, et kui lavastus kunagi mängukavast maha läheb, siis tahaks hirmsasti neid pärast endale saada.

U.L: Ma nüüd natuke laiendan küsimust, et "Lasteaed" on ka eneseotsingu lugu. Lugesdes aimdus mul küll väga suuri teemasid, mis meid elus kummitavad, nii laste kui lapsevanematena.

U.V: Eneseotsingu lugu on see kindlasti. Lapsed otsivad elus nagunii kogu aeg oma kohta, kuigi sageli intuiitiivselt. Samas on täiskasvanud seal kõrval isegi veel abitumad enda otsingutes. Nemat on ühe tiiru elus juba ära teinud ja teavad, et nii lihtsalt need asjad ei käi. Lastel lasteaias on veel lootus ja kõik ukseid lahti.

U.L: Seda ma mõtlen, et mingi perioodini on märgata, kuidas lapsed kekslevad tänaval kõndides. Aga ühel hetkel see kaob. Siis tuleb Pipi meelde, Pipi ka ei tahtnud suureks saada.

U.V: Peeter Paan ei taha ka!

U.L: Neid näiteid tuleks ilmselt veel, aga kas sulle endale on lavastamine ja kirjutamine lapsepõlve kerguse ja mängulisuse väljendus? Loov inimene ei kaota üldiselt oma lapsemeelsust. Ta küll ei keksle tänaval, aga kas lavastamine asendab elu mängulist poolt? Su enda tekstid on juba algolemuses äärmiselt mängulised.

U.V: See on huvitav teema. Ma ise mõtlen jah, et need tekstid ja olukorrad on mõnikord mängulised. Mõnikord jaburad, mõnikord kurvad...

Aga ma ise ei ole tegelikult väga mänguline inimene. Ei olnud ka lapsena. Minu jaoks ei ole lapsepõlv midagi, mida taga igatseda. Ta ei ole selline – tore aeg. Ma mõtlen, et kui ma olen praeguses hetkes, siis ma ei vahetaks seda millegi muu vastu.

Kasvõi juba sellepärast, et ma ei sõltsu praegu kellestki. Ma võingi osta näiteks suure tordi ja selle lihtsalt ära süüa, kui ma peaksin tahtma, ja pole kellegi asi. Täiskasvanuna on kõik, mida sa teha tahad, ikkagi sinu enda kätes. Teiste inimeste ees vastutad niikuinii, aga sa ei sõltsu kellestki oma soovides. Vaat see on täiskasvanu juures tore.

Lapse võimalused on väga ahtakesed ja piiratud tegelikult. Samas võib lavastamine ja kirjutamine olla aseaine küll. Kui ma elus olen hästi puine tükk – enda arvates –, siis lavastamine ja kirjutamine ongi pisut see minu vallatus või tegutsemise vabadus. Samas võimaldab see olukordi, mida ma ei suuda elus adekvaatselt lahendada, mingis mõttes uuesti läbi mängida. Kas kirjanduses või teatris.

U.L: Lõpuks pole see kuritegu, kui me lavastuses või ilukirjanduses neid läbi mängime. Eks me kõik kasuta selliseid võimalusi, oleme siis müüjad või pankurid või poliitikud. Aga kuidas sul tunne ütleb, kas täiskasvanud peaksid tänapäeval rohkem mängima? Elu natuke vähem tõsiselt võtma? Või vähemalt otsima neid võimalusi?

U.V: Mänguga kaasneb see, et mängija peaks olema rõõmus oma põhiolomusest. Seda rõõmu võiks elus kindlasti rohkem esineda. Aga samas, kui täiskasvanud inimene infantileks muutub, siis tal endal on võib-olla hea, aga seal võib kehtida see ütlus nagu surnute või lollidega – endal on ilgelt hea, aga teistel on raske. Ma ise sellesse väga ei usu.

Kui tõmmata siia kaasa Huizinga kuuluis käsitlus "Mängiv inimene", siis võivad mängud olla kaasinimestele teinekord vägagi vastikud ja ebameeldivad. Mõned mängud ei ole ju sellised, et mängime ja kõigil on alati rõõmus.

Elumängudes võib tekkida manipulatsioon ja siis on kellelgi alati halb. Mäng võib teinekord ohtlik olla. Mänguga peab olema ettevaatlik. ✕

Kui täiskasvanud inimene infantileks muutub, siis tal endal on võib-olla hea, aga seal võib kehtida see ütlus nagu surnute või lollidega – endal on ilgelt hea, aga teistel on raske.